

PHENAZEPAM

กองควบคุมวัตถุเสพติด
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

Phenazepam เป็นยาในกลุ่ม Benzodiazepines สังเคราะห์ขึ้นมาครั้งแรกในสหภาพโซเวียตประมาณ ปี ค.ศ. 1979 ปัจจุบันยังไม่ได้รับการยอมรับให้ใช้ในการบำบัดรักษาในประเทศไทยและอีกหลายประเทศ แต่พบการแพร่ระบาดจำนวนมากในต่างประเทศโดยมีการนำไปใช้ในทางที่ผิดเพื่อทำให้เกิดการผ่อนคลายอารมณ์ให้เคลิบเคลิ้มเป็นสุข และเนื่องจาก Phenazepam เป็นสารที่มีความแรงสูงและออกฤทธิ์นาน จึงทำให้เกิดการใช้อย่างเกินขนาดได้ง่าย เป็นเหตุให้ผู้เสพ หลายรายเสียชีวิต

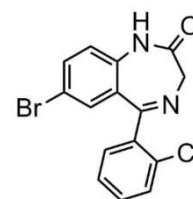
ลักษณะทางกายภาพ : ผงผลึกสีขาวถึงสีขาวหม่น ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส

IUPAC name : 7-Bromo-5-(2-chlorophenyl)-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-one

Molecular formula : C₁₅H₁₀BrClN₂O

Molar mass : 349.61 g mol⁻¹

CAS Number : 51753-57-2

Phenazepam

การออกฤทธิ์

- มีกลไกการออกฤทธิ์เช่นเดียวกับยาในกลุ่ม Benzodiazepines ตัวอื่นคือ ออกฤทธิ์ที่ระบบประสาทส่วนกลาง โดยเป็น agonist ที่ benzodiazepine receptor ซึ่งจับกลุ่มอยู่กับ GABA_A receptor และ chloride channel ที่เยื่อหุ้มเซลล์ประสาท ทำให้ GABA_A receptor ทำงานได้มากขึ้น ส่งผลให้ chloride channel เปิดยอมให้ chloride ions เข้าสู่เซลล์มากขึ้นเกิด hyperpolarization และยับยั้งการทำงานของเซลล์ประสาทต่างๆ

- มีผลลดอาการวิตกกังวล ด้านอาการชัก คลายกล้ามเนื้อ
- ระยะเวลาที่ออกฤทธิ์สูงสุด (Time to peak) ประมาณ 1.5-4 ชั่วโมง ค่าครึ่งชีวิตของยาประมาณ 60 ชั่วโมง
- Phenazepam มีความแรงมากกว่า Diazepam 5-10 เท่า เป็นยาในกลุ่ม Benzodiazepines ชนิดที่ออกฤทธิ์นาน (long-acting)

ประโยชน์ทางการแพทย์

- ปัจจุบันไม่ได้รับการรับรองให้ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาและ สหราชอาณาจักร
- ไม่มีการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ในประเทศไทย
- พบการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ในประเทศรัสเซียและประเทศใกล้เคียงเพื่อลดอาการวิตกกังวล นอนไม่หลับ ด้านอาการชักหรือเกร็ง และรักษากลุ่มอาการเนื่องจากการขาดสุรา (Alcohol Withdrawal Syndrome) ขนาดที่ใช้ในการรักษาเพื่อลดอาการวิตกกังวลคือรับประทานครั้งละ 0.5 มิลลิกรัม วันละ 2-3 ครั้ง ปริมาณยาสูงสุดที่ควรได้รับห้ามเกิน 10 มิลลิกรัมต่อวัน
- รูปแบบเภสัชภัณฑ์ที่ใช้ทางการแพทย์ มีดังนี้
ยาเม็ด : มีขนาดเม็ดละ 0.5, 1 และ 2.5 มิลลิกรัม
ยาฉีด : 1 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร/แอมพูล

อาการไม่พึงประสงค์และความเป็นพิษ

- อาการไม่พึงประสงค์ เช่น สูญเสียความทรงจำชั่วคราว กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกัน มึนงง ง่วงซึม หวาดระแวง เพื่อ มีปัญหาในการทรงตัว ภาวะกตการหายใจ การได้รับยาในขนาดสูงอาจทำให้โคม่าและเสียชีวิตได้
- การเสพไอควันที่เกิดจากการให้ความร้อนกับ Phenazepam ทำให้เกิดพิษจาก Chloride, Bromide, Nitrogen oxide และ Nitrogen dioxide

การติดยาและการถอนยา

Phenazepam มีศักยภาพในการทำให้เสพติดสูงเช่นเดียวกับยาในกลุ่ม Benzodiazepine ตัวอื่นๆ อาการถอนยา เช่น กระสับกระส่าย วิตกกังวล นอนไม่หลับ ชัก และเสียชีวิตได้ หากใช้ยาเป็นเวลานานจะเกิดอาการถอนยาอย่างมากตามไปด้วย การรักษาอาการถอนยาต้องได้รับคำปรึกษาจากแพทย์โดย ค่อยๆ ลดขนาดรับประทานลงทีละน้อย

การนำไปใช้ในทางที่ผิด/ระบาดวิทยา

- street names เช่น 'Bonsai' 'Bonsai supersleep'
- ส่วนมากพบการขายทางอินเทอร์เน็ตทั้งในประเทศ แลยุโรปและสหรัฐอเมริกา
- รูปแบบที่พบ เช่น ผง เม็ด สารละลาย 1 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร บรรจุในขวด แผ่นกระดาษบางๆ ขนาดเล็ก (เรียกว่า Blotter) และ Air freshener
- ในการขายพบทั้งที่เป็นสารเดี่ยวๆ และที่ผสมกับสารชนิดอื่น เช่น ผสมกับ dimethocaine ซึ่งมีชื่อทางการค้าว่า Dimethocaine Phenazepam Legal Powder และมักพบเป็นยาปลอมของ Diazepam ที่ขายทางอินเทอร์เน็ต

- เริ่มพบการใช้ในทางที่ผิดในประเทศแลยุโรปตะวันตก จากนั้นได้แพร่หลายไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา Phenazepam เป็นยาตัวหนึ่งที่มีกพบว่าผู้ที่ใช้อย่างดั่งกล่าวและต้องเข้ารับการรักษานในโรงพยาบาล เสียชีวิตโดยมีสาเหตุเนื่องมาจากการใช้ยาเกินขนาด
- Phenazepam เป็นยาที่เกิดการใช้ยาเกินขนาด (overdose) ได้ง่ายมากเนื่องจากยามีความแรงสูง ใช้เพียงเล็กน้อยก็มีฤทธิ์ ผู้เสพจะเนปริมาณยาด้วยสายตาได้ยาก มักจะใช้เกินขนาดจนเกิดพิษ และจากการที่ Phenazepam เป็นยาที่ออกฤทธิ์ช้า (ประมาณ 2 ชั่วโมง) ชั่วโมงแรกยังไม่ออกฤทธิ์ ผู้เสพคิดว่าเสพยาน้อยเกินไปจึงเสพเข้าไปอีกทำให้ overdose นอกจากนี้ผู้เสพมักจะมีการใช้ยาหลายตัวร่วมกันอยู่แล้วยิ่งทำให้เกิด overdose ได้ง่าย

การควบคุมตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ : ยังไม่มีการควบคุมตามอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances, 1971) และอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961)

การควบคุมในประเทศไทย : ปัจจุบันเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 มีการควบคุมและบทกำหนดโทษดังนี้

- (1) ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 เว้นแต่กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสาธารณสุข ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท
- (2) ห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 เว้นแต่ได้รับอนุญาต ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1-5 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000-100,000 บาท
- (3) ห้ามเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1-5 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000-100,000 บาท

บรรณานุกรม

- (1) <http://www.homeoffice.gov.uk/publications/agencies-public-bodies/acmd1/acmd-advice-phenazepam?view=Binary>
- (2) www.cal-tox.org/resourcefiles/Phenazepam%20CAT.pdf
- (3) <http://www.drugs-forum.com/forum/showwiki.php?title=Phenazepam>
- (4) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม